

GAN
ALBF
BETH
QIMMEL
DALET
HBE
WAW

HOERA, DE BOMEN ZIJN JARIG!

© JELED-NIK Afdeling Onderwijs

Tekst: Henny van het Hoofd
 Tekeningen: Marchien Mayer

Dit werkboekje is onderdeel van het landelijke JELED-NIK leerplan voor joodse
aan kinderen vanaf 4 jaar.
Voor meer informatie: www.jeled.net of henny@nik.nl

J.E.L.E.D. - Jewish European Learning Experience Dot.net

DE NAMEN VAN TOE BISJVAT

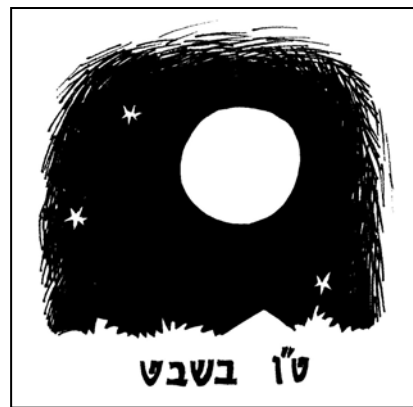
In de joodse maand שְׁבַט (Sjevat) is in Israël de winter al bijna voorbij. Terwijl het in Nederland in januari meestal heel koud is, staan in Israël de eerste bomen al in bloei. De takken zijn nog kaal, maar overal zie je de mooie witte of roze bloesems van de amandelbomen.

In de maand שְׁבַט vieren we een feest dat met bomen te maken heeft. Er zijn wel vier verschillende namen voor deze dag!

1 TOE BISJVAT (טו בְּשֵׁבַט)

Dit is de bekendste naam. Het woord טו is een afkorting voor het getal 15 (ט"ו) en בְּשֵׁבַט betekent: in (de maand) Sjevat.

15 Sjevat is dus niet alleen een van de namen van het feest, maar ook de datum waarop het gevierd wordt.

☺ VRAAG:

Op welke 'gewone datum' vieren we dit jaar Toe Bisjvat? Op _____.

2 CHAG HANETIJOT (חג הַנְּטִיעוֹת)

'Chag' betekent feest en 'Hanitiejot' is bomen planten. Je kunt חג הַנְּטִיעוֹת dus vertalen als 'Boomplant-feest'.

Op Toe Bisjvat gaan veel kinderen in Israël met de hele school naar buiten om boompjes te planten, bijvoorbeeld in nieuwe bossen van het Joods Nationaal Fonds.

☺ VRAGEN

a Meestal valt Toe Bisjvat in de maand januari. Is dat een goede maand om in Nederland bomen te planten, of juist niet? Leg je antwoord uit.

_____, omdat _____

b Ik heb vorig jaar op Toe Bisjvat een boom in Israël geplant, terwijl ik zelf gewoon in Nederland was. Hoe kan dat?

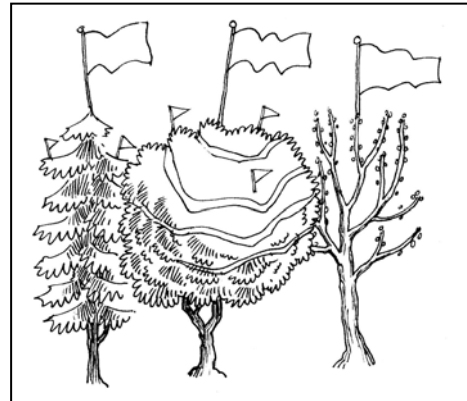
_____

3 ROSJ HASJANA LA-ILANOT (ראש השנה לאילנות)

Rosj Hasjana betekent natuurlijk Nieuwjaar en La-Ilanot is van de bomen.

Bomen vieren op Toe Bisjvat hun verjaardag, ze worden dan allemaal tegelijk één jaar ouder.

Waarom het belangrijk is om te weten hoe oud een boom is? Dat leer je verderop in deze les!

☺ VRAGEN:

a Wat is de datum van jouw joodse verjaardag?

_____

b Waaraan kun je zien of een boom oud is, of juist nog heel jong?

_____

_____

4 CHAMISJA ASAR BISJVAT

(חֲמִישָׁה עָשָׂר בְּשִׁבַּט)

Dit betekent: de 15^e dag van de maand Sjevat. *Chamisja Asar* is in het Ivriet het *woord* voor 'vijftien'.

Wat is het verschil met *Toe*? טו is een manier om het *getal* 15 te schrijven. In het Ivriet is iedere letter ook een cijfer: א = 1, ב = 2, enzovoorts. De letter ט = 9 en de ו = 6, dus ו"ט of טו = 15.

$$15 = \text{ו"ט} = 9 + 6$$

☺ VRAGEN

a 'Toe Bisjvat' en 'Chamisja Asar Bisjvat' betekenen allebei hetzelfde: 15 Sjevat. Waarom zouden we meestal de naam *Toe Bisjvat* gebruiken?

---

b Waarom worden de letters ו en ט (9+6) gebruikt voor 15? ה + י (10+5) zou toch veel logischer zijn?

WAAROM ZIJN DE BOMEN JARIG?

Toe Bisjvat is dus de dag waarop alle bomen één jaar ouder worden. Maar waarom is het nodig om te weten hoe oud een boom precies is?

Het antwoord op deze vraag kunnen we in de Tora vinden. Hieronder zie je een stukje uit het boek וַיִּקְרָא (Wajikra):

וְכִי־תָבֹאוּ אֶל־הָאָרֶץ וּנְטַעְתֶּם כָּל־עֵץ מֵאֲכָל
וְעֲרַלְתֶּם עֲרַלְתּוֹ אֶת־פְּרִיּוֹ
שְׁלֹשׁ שָׁנִים יִהְיֶה לָכֶם עֲרָלִים לֹא יֵאָכֵל:
וּבְשָׁנָה הָרְבִיעִת יִהְיֶה כָּל־פְּרִיּוֹ קֹדֶשׁ הַלְּלוּלִים לַיהוָה:
וּבְשָׁנָה הַחֲמִישִׁית תֹּאכְלוּ אֶת־פְּרִיּוֹ
לְהוֹסִיף לָכֶם תְּבוּאָתוֹ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם:
Wajikra 19:23-25

☺ Hier zie je een vertaling:

Wanneer jullie in het land komen en er vruchtbomen gaan planten,
dan mogen jullie de vruchten van die aan die bomen komen drie
jaar lang niet eten.
Met de vruchten die in het vierde jaar aan de boom groeien moet
iets bijzonders gebeuren: jullie zullen er ד' mee bedanken.
Pas in het vijfde jaar mogen jullie de vruchten gewoon eten; Ik ben
ד' jullie God. (Wajikra 19: 23-25)

De eerste drie jaar mogen de vruchten niet worden gegeten. Deze vruchten hebben een speciale naam: עֲרָלָה (*orla*). Het vierde jaar van een boom is een bijzonder jaar. De vruchten die in dat jaar aan de boom groeien moeten apart worden gehouden om ד' te bedanken voor de opbrengst van het land. In de tijd van het בֵּית הַמִּקְדָּשׁ (*beet hamikdasj*, de Tempel) werden deze vruchten naar Jeroesjalajiem gebracht. Ze mochten alleen daar worden gegeten.

Omdat het *Beet Hamikdasj* verwoest is gebeurt dat nu niet meer. De vruchten die in het vierde jaar aan een boom groeien kunnen overal worden gegeten. Maar ze worden eerst 'gelost' door de eigenaar, die er dan een klein beetje geld voor geeft. We doen dat om niet te vergeten dat de vruchten van het vierde jaar eigenlijk heel bijzonder zijn.

Er zijn nog veel meer *mitswot* die te maken hebben met vruchten, granen en groenten. Sommige daarvan gelden ook nu nog. Als je in Israël fruit koopt, bijvoorbeeld op een markt, dan zie je dat de groenteman vaak een verklaring van het Rabbinaat in zijn kraampje heeft hangen. Daar staat in dat de eigenaar zich aan deze en andere *mitswot* over de opbrengst van het land gehouden heeft.

☺ Vragen

a *Wat mag je de eerste drie jaar niet met de vruchten doen?*

---

b *Wat is de speciale naam voor deze vruchten?*

---

c *Vanaf welk jaar mag je de vruchten gewoon eten?*

---

d *Wat gebeurde er in de tijd van het Beet Hamikdasj met de vruchten van het vierde jaar?*

---

e *Waarom is het belangrijk om te weten hoeveel jaar een boom is?*

HOERA, DE BOMEN ZIJN JARIG! MAAR WAAROM IN SJEVAT?

Het zou heel ingewikkeld worden om voor iedere boom die geplant wordt apart de datum bij te houden. Daarom is er voor bomen een speciale dag, waarop ze allemaal tegelijk een jaar ouder worden: 15 Sjevat. Maar waarom Sjevat, en niet een andere maand?

In de winter houden bomen een soort winterslaap. De bladeren zijn er in de herfst afgevallen en pas een paar maanden later komen er knopjes aan de kale takken waaruit weer blaadjes of bloesem groeit.

In Israël, waar de winter minder koud is dan in Nederland en waar het voorjaar veel vroeger begint dan hier kun je in de maand Sjevat al merken dat de lente er aankomt: de bomen worden wakker uit hun winterslaap. De eerste bomen waar je dat aan kunt zien zijn de amandebomen: die staan rond Toe Bisjvat in bloei.

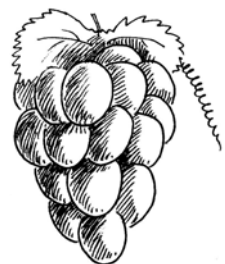
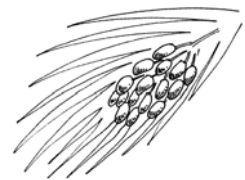
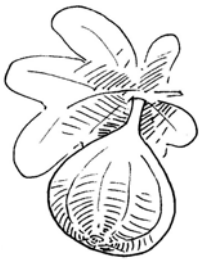
TOE BISJVAT IN NEDERLAND

Er zijn allerlei *minhagiem* (gewoonten) voor Toe Bisjvat. De bekendste is om vruchten uit Israël te eten. Hoe meer verschillende soorten, hoe beter. Het is ook mooi om bloeiende amandeltakjes in een vaas te zetten.

Sommige mensen geven een Toe Bisjvat Seider, waarbij vruchten worden gegeten. Over die vruchten wordt dan iets bijzonders verteld, dat met het joodse volk of met het land Israël te maken heeft. De Portugese gemeente in Amsterdam heeft een heel bijzondere *minhag* op de avond van Toe Bisjvat, dat heet Schoteltjesavond.

Als je allerlei verschillende vruchten wilt eten begin je met de vruchten die bij de **שְׁבַעַת הַמִּנִּים** (*Sjivat Haminiem*) de zeven bijzondere soorten van het land Israël horen.

☺ Weet je de namen van de zeven soorten nog? Schrijf ze bij de plaatjes:

☺ Beantwoord de vragen van deze kinderen:

Hallo allemaal! Ik heet Sjiera en ik woon in Amstelveen. We hebben vier jaar geleden een kersenboompje geplant, en er zitten dit jaar al een heleboel kersen aan. Mogen we ze eten?

_____, want _____
_____

Hoi, ik ben Doron uit Jeruzalem. Twee jaar geleden heb ik in onze tuin een granaatappelboompje geplant. Dit jaar zit er voor het eerst een granaatappel aan. Mag ik die eten?

_____, want _____
_____

Sjalom, ik ben Dannie en ik woon in Beer Sjeva, een stad in de woestijn! Bij ons voor de deur staat een dadelpalm. Die is net zo oud als ik: tien jaar. Mag ik een dadel plukken?

_____, want _____
_____

Zoek eerst de woorden die aan de zijkant staan en streep ze door. Schrijf de letters die je overhoudt in de vakjes onderaan de bladzijde. Als je het goed gedaan hebt staat er een woord dat met Toe Bisjvat te maken heeft. Welk woord is dat?

G	A	V	O	C	A	D	O	S	C	H	T
G	R	A	P	E	F	R	U	I	T	H	O
T	N	A	E	N	I	R	A	T	C	E	N
V	J	G	N	N	E	V	I	U	R	D	E
L	R	E	I	A	T	J	R	I	W	I	K
O	A	T	E	E	A	V	S	R	M	D	I
L	D	R	B	A	N	T	E	B	I	A	Z
E	N	O	D	O	V	E	A	O	U	D	R
M	A	G	R	P	P	N	N	P	R	E	E
O	M	A	A	N	A	N	A	S	P	L	P
P	H	S	A	A	D	O	L	J	V	E	N
S	S	I	N	A	A	S	A	P	P	E	L

- aardbei
- ananas
- avocado
- banaan
- dadel
- druiven
- etrog
- granaatappel
- grapefruit
- kiwi
- mandarijn
- nectarine
- olijven
- peer
- perzik
- pomelo
- pruim
- sap
- sharonvrucht
- sinaasappel
- vijg

□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□	□
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---